

Nr. 5 (231) / 2025
Indexat în Crossref,
CEEOL și ROAD

Supliment al revistei „Strategic Impact”

COLOCVIU STRATEGIC

UNIVERSITATEA NAȚIONALĂ DE APĂRARE „CAROL I”
CENTRUL DE STUDII STRATEGICE DE APĂRARE ȘI SECURITATE

DOI: 10.53477/1842-8096-25-05

FAKE NEWS/DEZINFORMARE – IDENTIFICAREA ȘI COMBATEREA FENOMENULUI

Alexandru CĂRĂMIDARU

Fake news/disinformation – identifying and combating the phenomenon

Abstract: The article analyzes the spread of false information, mainly in the online environment, focusing on the concepts fake news, disinformation and propaganda. The terms' definition is presented, pointing the main differences and similarities, as well as the connections between them. The study identifies and briefly explains a series of known methods of disinformation and exposes the effects of the phenomenon within the society. The article also refers to some strategies and measures of the European Union and NATO for identifying and combating fake news, providing some examples of debunked disinformation. Last, but not least, the importance of clarifying terms and applying effective mechanisms to protect citizens and institutions against disinformation is emphasized.

Keywords: fake news; disinformation; propaganda; misinformation; disinformation methods; countering disinformation.

Fake news/dezinformare – identificarea și combaterea fenomenului

Rezumat: Articolul analizează răspândirea informațiilor false, cu preponderență în mediul online, concentrându-se pe conceptele fake news, dezinformare și propagandă. Sunt prezentate definițiile acestora, indicându-se principalele diferențe și asemănări, precum și conexiunile dintre acestea. Studiul identifică și explică succint o serie de metode cunoscute de dezinformare și expune efectele acestui fenomen asupra societății. De asemenea, lucrarea face referire la unele strategii și măsuri ale Uniunii Europene și ale NATO pentru identificarea și combaterea știrilor false, oferind exemple de dezinformare demontate. Nu în ultimul rând, este subliniată importanța clarificării termenilor și aplicării unor mecanisme eficiente pentru protejarea cetățenilor și a instituțiilor împotriva dezinformării.

Cuvinte-cheie: fake news; dezinformare; propagandă; dezinformare neintenționată; metode de dezinformare; contracarare dezinformare.

Introducere¹

În era digitală actuală, informațiile se răspândesc rapid, însă nu toate sunt adevărate. Termeni precum *fake news*, *dezinformare* și *propagandă* sunt adesea utilizați greșit și, de aceea, este important să clarificăm aceste concepte pentru a înțelege mai bine modul în care informația poate fi folosită ca instrument de influență. Analiza acestui fenomen și a modului în care afectează societatea ajută la identificarea știrilor false și la dezvoltarea unor strategii eficiente de protecție la nivel individual și instituțional.

1. Delimitări conceptuale

În prezent, termeni precum *fake news*, *dezinformare* sau *propagandă* apar frecvent, însă sunt ade-

sea folosiți greșit și chiar confundați între ei. Definierea acestor concepte este necesară pentru a înțelege modul în care informația este utilizată ca mijloc de influență (Oprea 2021, 17).

1.1. Definirea principalilor termeni de lucru

Fake news reprezintă informații inexacte, senzationaliste sau înșelătoare, folosite pentru dezinformare și manipularea populației (EUvsDiSiNFO n.d.). Un exemplu îl reprezintă postarea pe Facebook a europarlamentarului Diana Șoșoacă, care susține că vicepreședintele american, J.D. Vance, ar fi declarat că România este o colonie franceză (Facebook 2025). Conform Euronews, articolul citat de aceasta era unul falsificat (Walker 2025).

¹ Lucrarea a fost elaborată în cadrul unui stagiului de practică realizat la Centrul de Studii Strategice de Apărare și Securitate din

Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, în perioada 1-12 septembrie 2025.

Literatura de specialitate în limba engleză diferențiază între două tipuri de *dezinformare*, și anume *cu intenție* și, respectiv, *lipsită de intenție*.

Dezinformarea intenționată (disinformation) semnifică conținut fals sau înșelător, creat și răspândit cu scopul de a influența pentru a obține avantaje, de natură economică ori politică, putând chiar provoca prejudicii publice (EUvsDiSiNFO n.d.). De exemplu, în mai 2025, a apărut un material în rețeaua *TikTok*, în care se susținea că militari francezi ar fi fost prezenți în România în scopuri neoficiale. Ministerul Apărării Naționale a demontat această informație, calificând-o drept dezinformare periculoasă (InfoRadar 2025). De regulă, când este utilizat termenul dezinformare, acesta desemnează fenomenul însoțit de intenție.

Dezinformarea neintenționată (misinformation) se referă la conținut fals sau înșelător distribuit fără intenția de a provoca daune, dar și acest tip de dezinformare poate avea efecte negative (EUvsDiSiNFO n.d.). Un exemplu relevant este distribuirea de informații false despre vaccinurile Covid-19 pe platforma X. Un studiu publicat pe platforma JAMA în 2024 a arătat că multe dintre aceste postări au fost vizualizate de milioane de persoane, chiar dacă utilizatorii nu aveau intenția de a induce în eroare (Allen, et al. 2024).

Propaganda este un termen care implică un conținut răspândit pentru a sprijini o cauză proprie sau a afecta o cauză adversă, folosind adesea tehnici de persuasiune lipsite de etică (EUvsDiSiNFO n.d.). Prin comparație cu dezinformarea, aceasta poate include atât informații adevărate, cât și false (Smith 2025). În plus, în strategiile de elaborare a propagandei, informația este modelată astfel încât trăsăturile pozitive sunt subliniate, iar cele negative sunt minimalizate, scopul fiind, de pildă, punerea într-o lumină favorabilă a unor instituții (Lică 2023). Un exemplu bun este propaganda pro-Kremlin, întâlnită în mass-media românească. Unii experți, precum Cosmin Popa și Dorin Dobrințu, afirmă că România este un teren propice pentru propagarea temelor rostogolite de propaganda rusă. Evenimentele din politica mondială din ultima perioadă au fost o nouă temă pentru propaganda prorusă, care a diseminat și amplificat mesaje antieuropene, precum și de preamărire a președintelui rus și de discreditare a celui ucrainean (Cârlugea 2025).

1.2. Relațiile dintre termeni. Asemănări, deosebiri și conexiuni

În analiza proceselor de comunicare care urmăresc influențarea, termenii *fake news*, *dezinformare* cu și fără intenție, *propagandă* sunt esențiali. Aceștia descriu modalități diferite prin care informațiile false circulă și influențează publicul. Cunoașterea sensului lor, prin evidențierea aspectelor comune, a diferențelor și a legăturilor dintre ei, este necesară pentru înțelegerea fenomenului influențării (Broda și Strömbäck 2024, 139-166).

Deși expresia *fake news* este des utilizată în mass-

media, specialiști și cercetători în domeniul comunicării, precum și jurnaliști, nu recomandă utilizarea acesteia, ci a termenului dezinformare (Lică 2024).

Dezinformarea și propaganda au în comun obiectivul de a influența publicul prin manipularea informațiilor. Propaganda presupune folosirea de date, argumente sau chiar minciuni pentru a modela opiniile și comportamentele colective (Smith 2025). Dezinformarea se referă la crearea și difuzarea intenționată de informații false, având ca scop inducerea în eroare și obținerea unui anumit rezultat (Palfrey 2025). Chiar dacă propaganda poate utiliza și informații adevărate prezentate selectiv, iar dezinformarea se bazează exclusiv pe fals, ambele mecanisme urmăresc controlul percepțiilor și orientarea atitudinilor publicului țintă.

Termenii analizați au în comun faptul că se referă la date sau afirmații care nu sunt corecte. Fie că este vorba despre *fake news* sau dezinformare cu ori fără intenție, posibile efecte constau în slăbirea credibilității presei și a instituțiilor publice. Aceste forme de comunicare generează confuzie și pot influența negativ modul în care oamenii percep realitatea (Council of Europe n.d.).

Diferențele apar mai ales în legătură cu intenția și forma de prezentare. Dezinformarea neintenționată înseamnă informație falsă difuzată fără intenția de a înșela, de regulă din necunoaștere, în timp ce dezinformarea intenționată este creată și răspândită în mod conștient pentru a manipula sau a obține un anumit rezultat (Palfrey 2025). *Fake news* reproduce stilul unei știri autentice, însă fără a fi verificată, sau alte proceduri jurnalistice (McDonough 2025).

Relațiile dintre acești termeni se construiesc pe baza intenției și a modului de prezentare a informației. *Fake news* poate desemna atât dezinformare intenționată, cât și dezinformare lipsită de intenție. O informație distribuită inițial din greșeală (*misinformation*) poate deveni dezinformare însoțită de intenție atunci când cineva continuă să o transmită și după ce află că este falsă (Grieve and Woodfield 2023).

2. Metode de realizare a dezinformării și impactul asupra societății

Această secțiune își propune să identifice principalele metode prin care se realizează *dezinformarea* și să arate impactul fenomenului asupra societății. Având la bază anumite metode, dezinformarea urmărește influențarea opiniilor pentru a altera percepția realității, putând produce efecte majore, de la confuzie și lipsă de încredere la slăbirea coeziunii sociale.

2.1. Metode ale dezinformării

Dezinformarea, ca proces de utilizare a informației în scopul influențării opiniei publice și a percepției asupra realității, precum și a afectării, în orice mod, a funcționării unei societăți/comunități, implică determinarea și utilizarea unor modalități specifice prin care scopurile urmărite să fie atinse.

Astfel, manipularea informației în scopul dezinformării poate fi realizată printr-o serie de metode, cum ar fi: *distorsionarea*, *distragerea*, *dezmințirea*, *descurajarea* și *divizarea*. Acestea sunt cunoscute în literatura de specialitate ca cei 5 D (Nimmo 2015) apud (Lică 2023, 214). În continuare, vom oferi o explicație succintă pentru fiecare.

Metoda *distorsionării* reprezintă denaturarea realității și a faptelor/evenimentelor, acestea fiind prezentate de asemenea manieră încât să servească anumitor scopuri strategice.

Distragerea are în vedere direcționarea atenției opiniei publice asupra altor subiecte sau teme controversate sau chiar asupra altor persoane/entități.

Metoda *dezmințirii* presupune negarea faptelor și a realității existente pe teren.

Descurajarea sau demotivarea are drept scop folosirea amenințării pentru a speria adversarii.

În fine, metoda *divizării* urmărește să creeze și să extindă diviziunile în interiorul unor grupuri sau comunități sau între acestea (Lică 2023, 214-217).

2.2. Impactul asupra societății

Întrucât dezinformarea produce efecte ce se răsfrâng asupra societății, este deosebit de importantă identificarea acestora. În funcție de tehnica folosită, prin intermediul dezinformării sunt influențate decizii, se generează confuzie și neîncredere, este slăbită coeziunea grupurilor sau a comunităților. Aceste consecințe arată amploarea impactului pe care manipularea informației îl poate avea în plan social, politic, economic, militar etc.

Principalele efecte care se doresc a fi obținute, în funcție de metoda folosită, sunt următoarele:

- influențarea deciziilor și acțiunilor publicului țintă;
- crearea și menținerea unui sentiment de neîncredere și confuzie care poate rezulta și din prezentarea unor fapte drept *fake news*, astfel încât publicul țintă să nu mai poată discearnă între adevăr și minciună sau între bine și rău;
- distragerea atenției opiniei publice de la teme importante;
- proiectarea asupra altor persoane/entități a responsabilității pentru anumite decizii/acțiuni cu impact major asupra societății;
- respingerea unor acuzații formulate la adresa unor persoane/entități, precum și denigrarea altor persoane;
- intimidarea unor adversari sau potențiali adversari, aceasta putându-se realiza într-o gamă largă de domenii, cum ar fi economic, social, politic, militar;
- afectarea sub orice formă a coeziunii unor grupuri, comunități, societăți, alianțe sau uniuni prin crearea unor nișe de neînțelegere și neîncredere reciprocă în interiorul acestora sau între acestea (Lică 2023).

3. Identificarea și combaterea fenomenului

Fake news amenință informarea corectă și încrederea în mass-media și în instituțiile statului, precum

și în conducerea politică. Identificarea și combaterea dezinformării se poate realiza prin verificarea surselor și, totodată, prin utilizarea instrumentelor dezvoltate de către UE și NATO.

3.1. Identificarea fake news

Informațiile false se răspândesc rapid și pot afecta atât individul, cât și societatea în ansamblu. Pentru a ne proteja, este esențial să învățăm să recunoaștem și să verificăm știrile false. Organizații precum UE și NATO dezvoltă instrumente și mecanisme care sprijină cetățenii în identificarea dezinformării.

Pentru a depista o știre falsă, este necesară verificarea autorului și a sursei de proveniență. Informațiile publicate pe site-uri necunoscute ridică semne de întrebare. Titlurile care provoacă emoții sau sunt șocante pot indica adesea conținut fals. Pe lângă acestea, trebuie verificată și data publicării, deoarece articolele sau imaginile vechi sunt adesea refolosite pentru a induce în eroare.

De asemenea, este recomandată căutarea unor confirmări din alte surse de încredere, cum ar fi instituții media cunoscute sau organizații oficiale. UE are inițiative dedicate, precum platforma *EUvsDiSiNFO*, unde pot fi găsite exemple de dezinformare documentată. NATO are o abordare asemănătoare, prin care monitorizează constant mediul informațional și reacționează prin mesaje clare și coordonate între statele membre.

Așa cum am afirmat, pentru identificarea unei știri false, trebuie verificate mai întâi sursa și autorul. De exemplu, în 2021 a circulat o știre potrivit căreia vaccinurile Covid-19 ar provoca infertilitate. *Fact-check*-eri ai platformei *EUvsDiSiNFO* au afirmat că mesajul era o dezinformare distribuită intenționat (*EUvsDiSiNFO* 2021). NATO folosește metode similare, monitorizând constant mediul informațional și analizând dacă anumite știri au potențial să dezinformeze populația sau să afecteze securitatea (NATO 2025).

3.2. Combaterea dezinformării

Dezinformarea influențează opinia publică, afectând, între altele, încrederea în instituții, și poate amenința chiar securitatea statelor. Combaterea dezinformării este esențială pentru protejarea populației și menținerea rezilienței în societățile democratice.

UE și NATO tratează fenomenul ca pe o problemă de securitate care poate afecta stabilitatea statelor membre. Din acest motiv, ambele organizații au dezvoltat structuri și mecanisme dedicate identificării și contracarării campaniilor de dezinformare desfășurate de către actori ostili.

În UE, *East StratCom Task Force*, ca parte a Serviciului European de Acțiune Externă, coordonează încă din 2015 eforturile de contracarare a dezinformării. Echipa analizează campanii de *fake news*, le publică pe platforma *EUvsDisinfo* și redactează buletinul informativ *Disinformation Review* (EEAS 2021). Un caz fabricat este crucificarea unui băiat într-un sat

din Donbas, difuzat de canalul rus de stat *Channel One*. Povestea prezentată ca reală, cu un copil crucificat și cu o femeie legată de un tanc, s-a dovedit a fi falsă. Martora prezentată ca refugiată era o actriță, iar incidentul nu a existat vreodată (EUvsDiSiNFO 2023).

NATO abordează problema din perspectiva comunicării strategice și a securității informaționale. Alianța folosește tehnologii moderne de analiză, inclusiv instrumente bazate pe inteligență artificială pentru a depista și monitoriza campaniile de dezinformare în mediul online. Un caz relevant este cel din Lituania, unde o campanie de dezinformare legată de prezența trupelor NATO a fost descoperită și contracarată rapid printr-un răspuns oficial coordonat (NATO 2020).

Concluzii

Dezinformarea este o problemă serioasă pentru societățile democratice și afectează încrederea în mass-media, în instituții și în conducerea politică, precum și coeziunea socială. Clarificarea termenilor *fake news*, *dezinformare* și *propagandă* este esențială pentru înțelegerea fenomenului și identificarea eficientă a conținutului fals. După cum am putut observa, dezinformarea utilizează metode precum distorsionarea faptelor, distragerea atenției, negarea realității, intimidarea și divizarea grupurilor. Prin intermediul acestor tehnici, se urmărește influențarea deciziilor, crearea confuziei, scăderea încrederii populației în mass-media, în instituții și în conducerea statului.

În vederea combaterii fenomenului, UE și NATO au dezvoltat o serie de mecanisme și instrumente utile, între care monitorizarea strategică a mediului informațional de către personal pregătit în detectarea știrilor false și platforme precum EUvsDiSiNFO, care expune și dezmente campanii de dezinformare. Pentru protejarea împotriva dezinformării și a propagandei sunt necesare verificarea surselor și informațiilor și acțiuni instituționale rapide, eficiente și coordonate, atât la nivel național, cât și european și internațional.

Bibliografie

Allen, Matthew R., Nimit Desai, Aiden Namazi, Eric Leas, Mark Dredze, Davey M. Smith, și John W. Ayers. 2024. *Characteristics of X (Formerly Twitter) Community Notes Addressing COVID-19 Vaccine Misinformation*. Editor JAMA Network. 24 April. Accesat septembrie 9, 2025. <https://jamanetwork.com/journals/jama/fullarticle/2818054>.

Broda, Elena, și Jesper Strömbäck. 2024. „Misinformation, Disinformation, and Fake News: Lessons from an Interdisciplinary, Systematic Literature Review.” *Annals of the International Communication Association* 48 (2): 139-166. Accesat septembrie 8, 2025. <https://academic.oup.com/anncom/article/48/2/139/7762216>.

Cârlugea, Simona. 2025. „Propagandă și fake news: cum se vede lumea prin ochii proruşilor români. Exemple din ultimele zile.” *Europa Liberă România*. Accesat septembrie 4, 2025. <https://romania.europalibera.org/a/propaganda-si-fake-news-cum-se-vede-lumea-prin-ochii-prorusilor-romani-exemple-din-ultimele-zile-/33507173.html>.

Council of Europe. n.d. *Dealing with propaganda, misinformation and fake news*. Accesat septembrie 8, 2025. <https://www.coe.int/en/web/campaign-free-to-speak-safe-to-learn/dealing-with-propaganda-misinformation-and-fake-news>.

EEAS. 2021. *Questions and Answers about the East StratCom Task Force*. 27 October. Accesat septembrie 9, 2025. https://www.eeas.europa.eu/eeas/questions-and-answers-about-east-stratcom-task-force_en.

EUvsDiSiNFO. 2021. *DISINFO: COVID-19 vaccine will cause more deaths than COVID-19; it is a plot to reduce population*. 31 August. Accesat septembrie 9, 2025. <https://euvsdisinfo.eu/report/covid-19-vaccine-will-cause-more-deaths-than-covid-19-it-is-a-plot-to-reduce-population>.

—. 2023. *Lighting fire to emotions with lies*. 8 February. Accesat septembrie 9, 2025. <https://euvsdisinfo.eu/lighting-fire-to-emotions-with-lies>.

—. n.d. *Learn*. Accesat septembrie 3, 2025. <https://euvsdisinfo.eu/learn>.

Facebook. 2025. *facebook.com*. 17 iulie. Accesat septembrie 3, 2025. <https://www.facebook.com/photo/?fbid=1186978273468375&set=a.253540063478872>.

Grieve, Jack, și Helena Woodfield. 2023. *The Language of Fake News*. Cambridge University Press. Accesat septembrie 4, 2025. <https://www.cambridge.org/core/elements/language-of-fake-news/7B37014A5C0768AEE806167E8ADD5897>.

InfoRadar. 2025. *Încercare de dezinformare pe platforma TikTok, cu privire la militarii francezi din România*. 18 mai. Accesat septembrie 3, 2025. https://inforadar.mapn.ro/tema/101_disinformation-attempt-on-tiktok-platform-regarding-the-french-soldiers-deployed-to-romania.

Lică, Daniela. 2023. „Propaganda rusă și dezinformarea în contextul războiului din Ucraina.” În *Evaluare strategică 2022. Lumea între pandemie și război*, de CSSAS, editor Florian Cîrciumaru, 208-234. București: Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”. Accesat septembrie 8, 2025. https://revista.unap.ro/index.php/Evaluare_strategica/article/view/1706/1657.

—. 2024. „The Terminological Conundrum Regarding Information Weaponisation.” Editor Florian Cîrciumaru și Iulia Cojocar. *Proceedings*

International Scientific Conference Strategies XXI: The Complex and Dynamic Nature of the Security Environment. Bucharest: "Carol I" National Defence University Publishing House. 189-201. Accesat septembrie 10, 2025. https://cssas.unap.ro/en/pdf_books/conference_2024.pdf.

McDonough, Michael. 2025. *Fake news*. 5 October. Accesat octombrie 15, 2025. <https://www.britannica.com/topic/fake-news>.

NATO. 2020. *NATO's approach to countering disinformation: a focus on COVID-19*. 17 July. Accesat septembrie 9, 2025. <https://www.nato.int/cps/en/natohq/177273.htm>.

—. 2025. *NATO's approach to counter information threats*. 3 February. Accesat septembrie 7, 2025. https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_219728.htm.

Nimmo, Ben. 2015. „Anatomy of an Info-War: How Russia's Propaganda Machine Works, and How to Counter It.” *Stopfake.org*. 19 May. Accesat

ianuarie 18, 2023. <https://www.stopfake.org/en/anatomy-of-an-info-war-how-russia-s-propaganda-machine-works-and-how-to-counter-it>.

Oprea, Bogdan. 2021. *Fake news și dezinformare online: recunoaște și verifică*. București: Editura Universității din București.

Palfrey, John. 2025. *Misinformation and disinformation*. 10 October. Accesat octombrie 15, 2025. <https://www.britannica.com/topic/misinformation-and-disinformation>.

Smith, Bruce Lannes. 2025. *Propaganda*. 23 August. Accesat septembrie 6, 2025. <https://www.britannica.com/topic/propaganda>.

Walker, Lauren. 2025. „No, JD Vance did not say Romania is a French colony.” *Euronews*, 25 August. Accesat septembrie 4, 2025. <https://www.euronews.com/my-europe/2025/08/25/no-jd-vance-did-not-say-romania-is-a-french-colony>.

Responsabilitatea privind conținutul articolelor publicate în *Colocviu strategic*, inclusiv a opiniilor exprimate, revine în totalitate autorilor, cu respectarea prevederilor Legii nr. 183 din 10 iunie 2024 privind statutul personalului de cercetare, dezvoltare și inovare și ale Legii nr. 8 din 14 martie 1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe, cu modificările și completările ulterioare. Sunt autorizate orice reproduceri, fără perceperea taxelor aferente, cu condiția precizării exacte a sursei.

Colocviu strategic

Redactor: CS II dr. Cristian BĂHNĂREANU

E-mail: colocviustrategic@unap.ro

Webpage: <https://cssas.unap.ro/ro/cs.htm>

5 (231) / 2025, e-ISSN 1842-8096

Centrul de Studii Strategice de Apărare și Securitate

Adresă: Șoseaua Panduri, nr. 68-72, sector 5,
cod poștal 050662, București, România

Telefon: +4021.319.56.49, Fax: +4021.319.57.80

E-mail: cssas@unap.ro, Website: <https://cssas.unap.ro>